

Matematika A3 gyakorlat

Energetika és Mechatronika BSc szakok, 2016/17 tavasz

2. feladatsor: Potenciálfüggvény, alakzatok paraméterezése

- Potenciálos-e az alábbi vektormező? Ha igen, adjuk meg egy potenciálját.
  - $\mathbf{u}(x, y) = y\mathbf{i} + x\mathbf{j}$
  - $\mathbf{u}(x, y, z) = ze^{x+\sin y}\mathbf{i} + ze^{x+\sin y} \cos y\mathbf{j} + e^{x+\sin y}\mathbf{k}$
  - $\mathbf{u}(x, y, z) = (x^2 + yz)\mathbf{i} + (y - x^2)\mathbf{j} + (z + xy)\mathbf{k}$
- Centrális vektormezőnek nevezzük a $\mathbf{v}(\mathbf{r}) = f(|\mathbf{r}|) \frac{\mathbf{r}}{|\mathbf{r}|}$ alakú vektormezőket, ahol $f: \mathbb{R}_+ \rightarrow \mathbb{R}$ tetszőleges differenciálható függvény. Mutassuk meg, hogy minden centrális vektormező potenciálos és határozzuk meg egy potenciálfüggvényt.
- Mutassuk meg, hogy $\mathbf{u}(x, y, z) = x^2\mathbf{i} + 3xz^2\mathbf{j} - 2xz\mathbf{k}$ vektorpotenciálos és adjuk meg egy vektorpotenciálját.
- Adjuk meg az alábbi görbék egy paraméterezését:
  - $A = (2, 1, 5)$ és $B = (-1, 9, 11)$ pontokat összekötő szakasz
  - origó középpontú, a és b hosszúságú, az x ill. y tengelyekkel párhuzamos féltengelyekkel rendelkező ellipszis
  - az $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$ és $x + 2y = 0$ egyenletű felületek metszészvonala.
- Milyen alakzat paraméterezése az $\mathbf{r}(t) = R(\cos t\mathbf{i} + \sin t\mathbf{j}) + at\mathbf{k}$, ha $R > 0$?
- Adjuk meg az $\mathbf{a} = (2, 1, 9)$, $\mathbf{b} = (1, 5, 10)$ és $\mathbf{c} = (0, 4, 0)$ helyvektorú pontokat tartalmazó sík egy paraméteres egyenletét és ennek segítségével írjuk fel egy normálvektorát.
- Tekintsük az origó középpontú egységgömb felszínét a szokásos paraméterezéssel. Adjuk meg az alábbi egyenlőtlenségek által meghatározott daraboknak megfelelő paramétertartományt:
  - $z \geq 0$
  - $x^2 + y^2 \leq z^2$
  - $z \leq \frac{1}{\sqrt{2}}$
  - $x \geq 0$
- Az alábbi egyenlőtlenségekkel megadott térrészekhez válasszunk olyan koordinátarendszert, amelyre nézve a paramétertartomány téglatest és határozzuk is meg azt.
  - $x^2 + y^2 + z^2 \leq 2$, $x \geq 0$, $x^2 + y^2 \leq z^2$, $z \geq 0$
  - $x^2 + y^2 \leq 4$, $x \leq y$, $0 \leq y$, $|z| \leq 2$

További gyakorló feladatok

- Potenciálos-e az alábbi vektormező? Ha igen, adjuk meg egy potenciálját.
  - $\mathbf{u}(x, y, z) = (y + z)\mathbf{i} + (x + z)\mathbf{j} + (x + y)\mathbf{k}$
  - $\mathbf{u}(\mathbf{r}) = \mathbf{r}$
  - $\mathbf{u}(x, y, z) = yz\mathbf{i} + zx\mathbf{j} - xy\mathbf{k}$
- Legyen $f: \mathbb{R}_+ \rightarrow \mathbb{R}$ differenciálható és tekintsük a $\mathbf{v}(x, y, z) = f(\sqrt{x^2 + y^2}) \frac{x\mathbf{i} + y\mathbf{j}}{\sqrt{x^2 + y^2}}$ vektormezőt. Mutassuk meg, hogy $\mathbf{v}$ potenciálos és határozzuk meg egy potenciálfüggvényét.
- Az origón átmenő tengely körül $\mathbf{w} \in \mathbb{R}^3$ szögsebességgel forgó test $\mathbf{r}$ helyvektorú pontjának sebessége $\mathbf{u}(\mathbf{r}) = \mathbf{w} \times \mathbf{r}$. Határozzuk meg $\mathbf{u}$ egy vektorpotenciálját.
- Adjuk meg az $x^2 + y^2 = z^2$ kúpfelület és az $x + z = 1$ egyenletű sík metszészvonalának egy paraméterezését.

13. Az $y^2 + z^2 = a^2$ és $x^2 + z^2 = b^2$ egyenletű hengerfelületek metszészvonala $a \neq b$ esetén két zárt görbéből áll. Adjuk meg ezek egy-egy paraméterezését az $a < b$ esetben.
14. Adjuk meg az $x^2 + y^2 - z^2 = 1$ egyenletű egyköpenyű forgáshiperboloid egy paraméteres egyenletét és határozzuk meg minden pontjában a normálvektorát.
15. Forgassuk meg az $y = f(x)$ függvény grafikonját az x tengely körül. Határozzuk meg a kapott felület egy paraméterezését.
16. Egy egyenes körhenger tengelyének két végpontja $A = (2, 2, 7)$ és $B = (-1, 5, 3)$. Adjuk meg a henger palástjának egy paraméterezését, ha a henger sugara 3.
17. Tekintsük azt a tóruszt, amelynek középköre R sugarú, az $x - y$ síkban fekszik, középpontja az origó, és amelynek a keresztmetszete $r < R$ sugarú kör. Adjuk meg a tórusz felületének egy paraméterezését.
18. Az alábbi egyenlőtlenségekkel megadott térrészekhez válasszunk olyan koordinátarendszert, amelyre nézve a paramétertartomány téglatest és határozzuk is meg azt.
  - a) $2 \leq x^2 + y^2 + z^2 \leq 4, y \leq 0$
  - b) $(x - 3)^2 + (y + 2)^2 + (z - 1)^2 \leq 25$
  - c) $x^2 + y^2 + z^6 \leq 1, x \geq 0, y \geq 0$
  - d) $(x - z)^2 + 4y^2 \leq 4, 0 \leq z \leq 1$